אתא לקמיה דרב יהודה בו'. ומסיק דרב יהודה כר"ש בן אלעזר ס"ל ומימה דבפ' זה בורר (סנהדרין דף ל: ושם לא. ד"ה הוה) אמר רב יהודה עדות המכחשת זה את זה בבדיקות כשרה בדיני ממונות ומוקי לה בחד אומר מרגלית לבנה וחד אומר מרגלית אדומה אבל חד אומר מנה שחור וחד אומר מנה לבן אין מקבלין מהן אפי' ר' אומר מנה לבן וחד אומר מנה שחור ומסיק דלא כר"ש בן אלעזר ומימה דרב יהודה דפליג להכא[1] משמע דרב יהודה דפליג להכרעי פליג (ג) אר"ש בן אלעזר דהכא ויש"ל דרב יהודה נמי כרשב"ש ובשלמא פליגי דהכרעי סברי לחד אומר מנה שחור וחד אומר מנה לבן למילתיה דר"ש בן אלעזר ללא דייקי ניה סהדי ודמי לאומר לחרנקי ורב יהודה סבר ללא דמי כלל לחרנקי דהתם (ד) לאו לבן גוף המעשה לא היה להן לבדוק אבל מנה לגוף הדבר הוא שמעידין עליו דייקי וקסבר דמודה ר"ש בן אלעזר במנה שחור דבטלה עדותן אפי' לב"ש ולא דמי למנה ומתים דעבידי דטעו טפי[א] אלא מדמה מנה שחור ומנה לבן לחד אומר חצים של יין ור' אומר של שמן דהכא מודו כולי עלמא דנחלקה עדותן כלאחר הסם[ב]:

נחלקה עדותן. הקשה ריב"ן לב"ש לאמרי בכא לחמרי נחלקה עדותן דמחייבי להו עדות מוכחשת ואפי' בג' כיתי עדים נמי תבטל עדותן דהוי נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה אפילו הן מאה כדאמר בפ"ק דמכות (דף ה:) ואומר ר"י ללאו פירכא היא דמגיעו למימר דב"ש כר' יוסי סבירא להו דאמר הסם במה דברי' תמוריס בדיני נפשות אבל בדיני ממונות מתקיים העדות בשאחר בשאחר וכי הלכתא דפסקי רב נחמן[ג] כוותיה ואפי' לרבי נמי מצי למימר דהכא (ה) מצי מיירי כגון דאתו למיחזי ואפי' אתי לאסהודי הוא שמעידין עליו דייקי ומשום דבטלה עדותן אפי' לב"ש ולא דמי למנה ומתים דעבידי דטעו טפי[א] אלא מדמה מנה שחור ומנה לבן לאחד אומר חצים של יין ור' אומר של שמן דהכא מודו כולי עלמא דנחלקה עדותן כלאחר הסם[ב]:

אתא לקמיה דרב יהודה אזיל אייתי תרי סהדי חד אמר תרתי אוצייתא עאל ואחד אמר תלת אוצייתא עאל א"ל זיל שלים תרתי מגו תלת א"ל כמאן כרבי שמעון בן אלעזר דתניא[ו] אמר ר' שמעון בן אלעזר לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על שתי כיתי עדים שאחת אומרת מנה ואחת אומרת מאתים שיש בכלל מאתים מנה על מה נחלקו על כת אחת שאחד אומר מנה ואחד אומר מאתים שבית שמאי אומרים נחלקה עדותן ובית הלל אומרים אין בכלל מאתים מנה א"ל והא[ז] מיתינא לך איגרתא ממערבא דאין הלכה כר' שמעון בן אלעזר א"ל[ח] לכי תיתי ההוא גברא דדר בקשתא בעיליתא ארבע שני אתא מארי דביתא אשכחיה א"ל מאי בעית בהאי ביתא א"ל מפלניא זבינתה דזבנה מינך אתא לקמיה דר' חייא א"ל[ט] אי אית לך סהדי דדר בה איהו דזבנת מיניה ואפי' חד יומא אוקימנא לה בידך ואי לא לא אמר רב הוה יתיבנא קמיה דחביבי ואמרי ליה וכי אין אדם עשוי ליקח ולמכור בלילה וחזיתיה לדעתיה[י] אי א"ל קמאי דידי זבנה מינך מהימן מיגו דאי בעי א"ל אנא זבנתה מינך אמר רבא כוותיה דר' חייא מסתברא דקתני[יא] הבא משום ירושה אינו צריך טענה מינך אמר רבא כוותיה[יב] הא ראיה בעי ודלמא לא ראיה בעי ולא טענה בעי ואיבעית אימא שאני לוקח דלא שדי זוזי בכדי איבעיא להו נראה בו מאי אמר אביי היא היא רבא אמר[יג] עביד אינש דסיאר ארעיה ולא זבין[יד] שלשה לקוחות מצטרפין אמר רב[טו] וכולם בשטר למימרא דסבר רב שטר אית ליה קלא ועדים לית להו קלא והאמר רב[טז] המוכר שדה בעדים גובה מנכסים משועבדים התם לקוחות אינהו

מלוה

חד אמר. רב כהנא עייל כותלו בתוך של חבירו: **תרתי אוצייתא.** שתי שורות קרקע על פני השדה כדגרסינן בהשותפין (לעיל דף יב.) תלת אוצייתא פ"ג גופיה: **תרתי מגו תלת.** תרתי לוציית מן השלש שמעיד החד דתרוייהו מיהת מודו דתרתי לוציית עייל דבטלו תלת מיכח תרי: **א"ל.** רב כהנא לרב יהודה: **כמאן.** דיינת לי להא תרוייהו מכחשי הני להאי ותבטל עדותן: **א"ל כר"ש בן אלעזר.** שהלכה כמותו ולגיזת דב"ה: **ואחת אומרת מאתים.** היו בתוכו היוס בתוכה שעה בתוכו מקום: **שיש בכלל מאתים מנה.** דהיינו מאה זו ואין כת שניה מכחשת על מנה שכת לתוכה מעידה אלא מוסיפין הן מנה לחת אבל כת לתוכה מכחשת לשניה על תוכו מנה שמוסיפין ובתוכו מנה שני תוקי תרי לבהדי תרי ותוקי ממונא בחזקת מריה ולא ישלם: **נחלקה עדותן.** דאמאי דקמסקיד מר לא קמסקיד מר: **ר"ה הומרים יש בכלל מאתים מנה.** ונוטל מנה הכא נמי יש בכלל תלת לוציית תרתי ומיהדר ליה: **א"ל.** רב כהנא לרב יהודה: **והא מייתינא איגרתא כו'.** לתפי' ר"ה מודו דנחלקה עדותן: **א"ל.** להדר מיד עד דמייתית איגרתא. וכרב יהודה קיימא לן שכן נעשה הדין: **בקשתא.** מקום: **בעיליתא.** בעלייה: **דזבנה מינך.** בחזקת שהיתי סבור דזבנה מינך דמאי דאמר ממנו: **דדר בה.** הסוס לחמרת דזבנה לך: **תפי' חד יומא.** כדי לחמת דבריך ותוקמה בידך הוחיל והחזקת שני חזקה ושוב לא תצטרך להביא עדים שלקחה מבעליו אותו שמכרה לך משום דטוענין ליורש וטוענין לוקח דהבא משום ירושה ומשום מקח אינו לריך טענה אלא רבים שדר בה המוכרה לו יום אחד בעני: **תביני.** ר' חייא דודו של רב כדאמרינן (דף ה.) דרב בר אחוה דר"ח ובר אחוה דר"ח: **ואמרי ליה.** לתביני אמאי לריך להביא עדים שראוהו (ו) בבית יום אחד: **וכי אין אדם עשוי ליקח בלילה.** ולמכור לאחר שיתן לו ריוח בחותו לילה עלמו והוה לך למוקומי להאי מהימן

אתא לקמיה דרב יהודה אזיל אייתי תרי סהדי חד אמר תרתי אוצייתא עאל א"ל וחד אמר תלת אוצייתא עאל א"ל זיל שלים תרתי מגו תלת א"ל כמאן כרבי שמעון בן אלעזר דתניא[ו] אמר ר' שמעון בן אלעזר לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על שתי כיתי עדים שאחת אומרת מנה ואחת אומרת מאתים שיש בכלל מאתים מנה על מה נחלקו על כת אחת שאחד אומר מנה ואחד אומר מאתים שבית שמאי אומרים נחלקה עדותן ובית הלל אומרים אין בכלל מאתים מנה א"ל והא[ז] מיתינא לך איגרתא ממערבא דאין הלכה כר' שמעון בן אלעזר א"ל[ח] לכי תיתי ההוא גברא דדר בקשתא בעיליתא ארבע שני אתא מארי דביתא אשכחיה א"ל מאי בעית בהאי ביתא א"ל מפלניא זבינתה דזבנה מינך אתא לקמיה דר' חייא א"ל[ט] אי אית לך סהדי דדר בה איהו דזבנת מיניה ואפי' חד יומא אוקימנא לה בידך ואי לא לא אמר רב הוה יתיבנא קמיה דחביבי ואמרי ליה וכי אין אדם עשוי ליקח ולמכור בלילה וחזיתיה לדעתיה[י] אי א"ל קמאי דידי זבנה מינך מהימן מיגו דאי בעי א"ל אנא זבנתה מינך אמר רבא כוותיה דר' חייא מסתברא דקתני[יא] הבא משום ירושה אינו צריך טענה מינך אמר רבא כוותיה[יב] הא ראיה בעי ודלמא לא ראיה בעי ולא טענה בעי ואיבעית אימא שאני לוקח דלא שדי זוזי בכדי איבעיא להו נראה בו מאי אמר אביי היא היא רבא אמר[יג] עביד אינש דסיאר ארעיה ולא זבין[יד] שלשה לקוחות מצטרפין אמר רב[טו] וכולם בשטר למימרא דסבר רב שטר אית ליה קלא ועדים לית להו קלא והאמר רב[טז] המוכר שדה בעדים גובה מנכסים משועבדים התם לקוחות אינהו

מלוה

חד אמר. רב כהנא עייל כותלו בתוך של חבירו: **תרתי אוצייתא.** שתי שורות קרקע על פני השדה כדגרסינן בהשותפין (לעיל דף יב.) תלת אוצייתא פ"ג גופיה: **תרתי מגו תלת.** תרתי לוציית מן השלש שמעיד החד דתרוייהו מיהת מודו דתרתי לוציית עייל דבטלו תלת מיכח תרי: **א"ל.** רב כהנא לרב יהודה: **כמאן.** דיינת לי להא תרוייהו מכחשי הני להאי ותבטל עדותן: **א"ל כר"ש בן אלעזר.** שהלכה כמותו ולגיזת דב"ה: **ואחת אומרת מאתים.** היו בתוכו היוס בתוכה שעה בתוכו מקום: **שיש בכלל מאתים מנה.** דהיינו מאה זו ואין כת שניה מכחשת על מנה שכת לתוכה מעידה אלא מוסיפין הן מנה לחת אבל כת לתוכה מכחשת לשניה על תוכו מנה שמוסיפין ובתוכו מנה שני תוקי תרי לבהדי תרי ותוקי ממונא בחזקת מריה ולא ישלם: **נחלקה עדותן.** דאמאי דקמסקיד מר לא קמסקיד מר: **ר"ה הומרים יש בכלל מאתים מנה.** ונוטל מנה הכא נמי יש בכלל תלת לוציית תרתי ומיהדר ליה: **א"ל.** רב כהנא לרב יהודה: **והא מייתינא איגרתא כו'.** לתפי' ר"ה מודו דנחלקה עדותן: **א"ל.** להדר מיד עד דמייתית איגרתא. וכרב יהודה קיימא לן שכן נעשה הדין: **בקשתא.** מקום: **בעיליתא.** בעלייה: **דזבנה מינך.** בחזקת שהיתי סבור דזבנה מינך דמאי דאמר ממנו: **דדר בה.** הסוס לחמרת דזבנה לך: **תפי' חד יומא.** כדי לחמת דבריך ותוקמה בידך הוחיל והחזקת שני חזקה ושוב לא תצטרך להביא עדים שלקחה מבעליו אותו שמכרה לך משום דטוענין ליורש וטוענין לוקח דהבא משום ירושה אינו לריך טענה אלא רבים שדר בה המוכרה לו יום אחד בעני: **תביני.** ר' חייא דודו של רב כדאמרינן (דף ה.) דרב בר אחוה דר"ח ובר אחוה דר"ח: **ואמרי ליה.** לתביני אמאי לריך להביא עדים שראוהו (ו) בבית יום אחד: **וכי אין אדם עשוי ליקח בלילה.** ולמכור לאחר שיתן לו ריוח בחותו לילה עלמו והוה לך למוקומי להאי מהימן

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה ואמרי ליה וכו' שכשהוא שדר בציה: (ב) ד"ה אבל רואים וכו' אינו לריך לטעון כלום: (ג) תוס' ד"ה אבל אתא וכו' פליג נמי אר"ש בן אלעזר דכתב: (ד) בא"ד והתם בירון לתין זה גוף וכו' דגוף הלבר שמעידין עליו הוא דייקי: (ה) ד"ה נחלקה וכו' דהכא מיירי כר"ל ומיהא מצי למימך:

מוסף רש"י

נחלקה עדותן. שכיון שהאחד שקכן שוב אין כאן עדות (סנהדרין לא.). **יש בכלל מאתים מנה.** שיוסס מעידין על מנה ובתוכו מנה אין מכחישין זה את זה (שם). **הבא משום ירושה אינו צריך טענה.** אינו לריך לומר אתה מכרת לאבי, אלא נאמין לאבי שהחזיק בה ולא ערער מאליו (לעיל נב.).

מוסף תוספות

א. דעביד אינשי דטעו בין תרתי לתלת, וכן נמי בין מנה למאתיים, [וכן]דאמרינן וכר'. ר"ן. ב. [ד]בהבית צריכין הן להעיד ממה היתה מלאה שאם יעידו כי ראובן הפקיד חבית מלאה ביד שמעון אין זו עדות מפני שב"ד חזקתן אותן ממה היתה מלאה והן צריכין לומר או יין או שמן, והילכך אם זה אומר יין וזה אומר שמן נחלקה עדותן, כיון שלא כיוונו ראייתם בדבר שעיקר העדות תלויה בו. תוס' ר"ל. ועי"ש.

מסורת הש"ס

ג) סנהדרין לג. מיר כ. ע"ש, ד) [סנהדרין כט.], ה) [שבועות מה.], ו) לעיל כג., ז) [ל"ל דסייר מרעתך], ח) ר"ש, ט) [ל"ל ולכתך], י) ר"ש, יא) [ע"ע מכות ו. ופסק רב נחמן הלכה כר' ומש"ל בפסקים כרבי וכן נוהגין לנהן], ובקרבני רמה דאמר ש"ל דפסקי כוותיה דרבי ע"ש. ועי' מהרש"ל ולחמ"ש], יב) [ועי"ע תוס' סנהדרין לג. ד"ה אבל אתא וכו'], יג) סנהדרין לג. מיר כ. ע"ש, יד) [סנהדרין כט.], טו) [שבועות מה.], ד) לעיל כג., ה) [ל"ל דסייר מרעתך], ו) ר"ש, ז) ל"ל ולכתך, כ"ש, ח) [ע"ע מכות ו. ופסק רב נחמן הלכה כר' ומש"ל בפסקים כרבי וכן נוהגין לנהן], ובקרבני רמה דאמר ש"ל דפסקי כוותיה דרבי ע"ש. ועי' מהרש"ל ולחמ"ש], יב) [ועי"ע תוס' סנהדרין לג. ד"ה אבל אתא וכו'], יג) סנהדרין לג. מיר כ. ע"ש, יד) [סנהדרין כט.], טו) [שבועות מה.], ד) לעיל כג., ה) [ל"ל דסייר מרעתך], ו) ר"ש, ז) ל"ל ולכתך, כ"ש, ח) [ע"ע מכות ו. ופסק רב נחמן הלכה כר' ומש"ל בפסקים כרבי וכן נוהגין לנהן], ובקרבני רמה דאמר ש"ל דפסקי כוותיה דרבי ע"ש. ועי' מהרש"ל ולחמ"ש], יב) [ועי"ע תוס' סנהדרין לג. ד"ה אבל אתא וכו'],